

Delovni naslov doktorske disertacije:

Skrb, znanje in prihodnost: vizualna etnografija vzreje krškopoljskega prašiča

Kandidat: Gašper Raušl, Podiplomska šola ZRC SAZU (Primerjalni študij idej in kultur, modul Dediščine in dediščinski procesi v kritični perspektivi)

Predlagana mentorica: doc. dr. Daša Ličen (ZRC SAZU)

Predlagana somentorica: doc. dr. Ana Sarah Lunaček Brumen (FF, UL)

1. Koncept naloge

Krškopoljsko prašič v slovenskih rejčkih, strokovnih, dediščinskih in javnopolitičnih diskurzih velja za edino ohranjeno slovensko avtohtono pasmo prašičev (Društvo rejcev krškopoljskih prašičev 2025; Batorek Lukač et al. 2019; Žan, Bojkovski in Flisar 2025). Krškopoljski prašič se ne ohranja le kot biološka populacija, temveč tudi kot družbena in strokovna kategorija, ki jo oblikujejo rejčki in genetski sistemi, ter kot zgodovinski in politični konstrukt, povezan s slovenskim prostorom in identiteto (Eriksson in Petitt 2020; Holloway et al. 2009; Pavković 2026a, 2026b).

V disertaciji bom raziskal, kako se pasma krškopoljski prašič, ki je obravnavana kot domnevno ogrožena pasma oziroma ogrožen živalski genski vir, ohranja v praktičnem smislu. Posebno etnografsko pozornost bom namenil rejcem in rejkam krškopoljskega prašiča, ki s svojim vsakdanjim delom, selekcijo, izmenjavo reproduktivnih živali, rodovniškimi evidencami ter veterinarskim in zootehničnim znanjem ohranjajo in oblikujejo populacijo živali (prim. Grasseni 2004, 2005, 2007; Holloway et. al. 2011). Vzreja krškopoljskega prašiča bo razumljena kot dinamično polje, v katerem se ustvarjajo rodovniške linije, strokovno znanje, ekonomske možnosti reje, predstave o dediščini, kot tudi predstave o bolj trajnostnem načinu kmetovanja. Slednje je v diskurzih pogosto predstavljen kot pomemben vidik vzreje avtohtonih pasem.

Za razliko od intenzivne živinoreje, ki odpira vprašanja fenotipske in genotipske standardizacije živali, organizacije človeškega in živalskega dela v smeri čim večje produktivnosti ter vprašanja okoljskih posledic proizvodnje (Blanchette 2020; Guthman 2014; Landecker 2013, 2019; Porcher 2011, 2017), lahko reja avtohtonih kmečkih pasem odpira drugačna vprašanja, povezana z vrednotenjem živali, dela, lokalnega znanja in okoljskih omejitev (Evans in

Yarwood 2000; Gressier 2023, 2024, 2025; Volpicella 2023, 2026; Weiss 2016). Z etnografskim raziskovalnim delom na kmetijah, kjer vzrejajo krškopoljske prašiče, se bom posvetil vprašanju, v kolikšni meri lahko takšne oblike reje predstavljajo alternativo industrijski živinoreji ter ali omogočajo bolj trajnostne, pravične in do živali spoštljive načine kmetovanja. Z opazovanjem z udeležbo in intervjuji z rejci bom preučeval njihove poglede, izkušnje in vrednote ter skušal razumeti njihove motivacije in vsakdanje prakse. Zanima me tudi, kako lahko te prakse prispevajo k zamišljanju drugačnih načinov kmetovanja in posledično drugačne prihodnosti (Harvey 2003; Tsing 2016).

Prašič je ena izmed bolj obravnavanih živali v antropologiji. V Melaneziji so antropologi prašiča raziskovali kot žival, prek katere potekajo obredi, politika in gospodarstvo. Roy Rappaport je pokazal, da ljudje prašiče kopičijo in jih ob obredih množično zakoljejo, s čimer zmanjšajo čredo in med sorodnike razdelijo meso (1968). Andrew Strathern je opisal, kako si moški z obdarovanjem s prašiči v sistemu *moka* ustvarjajo mrežo dolžnikov in ugled *big-mena* (1971). Healey je opozoril, da izmenjava ni zgolj gospodarski račun, saj imajo domače in divje živali različno vrednost (1985), M. Strathern pa, da darovi ne delujejo kot kapital, temveč potrjujejo sorodstvena in spolna razmerja (1988). Pri Jane Goodale prašič postane žival, prek katere ljudje razmišljajo o meji med človekom in živaljo (1985).

Novejše raziskave prašiča obravnavajo v evropskem in industrijskem okolju. Divji prašič v mestu velja hkrati za divjo žival in za nadlogo (Arregui 2023), reja podpira kmečko samopodobo družine (Onofrei 2017), industrijski zakol pa je opisan skozi nemoč živali in opazovalca (McLoughlin 2021). Ob afriški prašičji kugi je divji prašič obravnavan kot zdravstvena grožnja, njegovo odstranjevanje pa naloženo lovcem (Emond, Bréda in Denayer 2021). Predvsem se v tovrstnih raziskavah izpostavljajo biovarnostne politike držav (Fleischman 2020, 2016; Thiemann 2024; Eilenberg in Cons 2025; Bladt Jespersen in Harrisson 2025; L. Fleischmann 2025; Kozorog 2025). Ta okvir raziskovalci imenujejo veterinarizacija, torej naraščajoča vloga veterinarske stroke pri urejanju sobivanja z živalmi (Brož, Arregui in O'Mahony 2021; Brož, Keck in Weich 2023), ukrepi pa se po Evropi razlikujejo (von Essen idr. 2023). Vzporedno je prašič metodološko vprašanje vizualne antropologije. Palmer je kamero uporabila kot sredstvo pozornosti ob zakolu in žrtvovanju (2021), Crawford v *Feeding the Pigs* (2012) razmerje med ljudmi in prašiči prikaže skozi vsakodnevno krmljenje, projekt *The Making of Pasturing Pigs* (Cañas in Simonsen, b.n.l.) pa iberskega prašiča spremlja od rojstva do krožnika.¹

¹ Ob tem velja omeniti tudi umetniški dokumentarec *Gunda* (Kossakovsky 2020).

V slovenski etnologiji je prašič obravnavan skoraj izključno skozi koline. Pri Kotniku (1943) in Kuretu (1989) so te uvrščene med šege letnega cikla, Godina Golija pa jih umesti v prehransko zgodovino. Koline je v monografiji obravnaval tudi Janez Bogataj (2017), ki jih razume kot razmerje med človekom in prašičem ter opozarja na pokrajinske razlike v tehnologiji zakola in obrednosti. Folkloristika kaže, da je prašič v pregovorih hkrati vrednotena rejna žival in metafora nečistosti, požrešnosti in pohlepa (Mrvič in Poljak Istenič 2025). Posebej izstopa Minnich, pri katerem so koline (*furež*) sredstvo za razumevanje vaše skupnosti (1979), hkrati pa dar in izraz identitete (1987). Najbolj kritično, z vidika kritične animalistike, prašiča obravnava Marjetka Golež Kaučič (2025).

Slovenske raziskave prašiča ostajajo vezane na koline kot šego in dediščino, medtem ko je žival sama redko obravnavana kot soudeleženka razmerja. Na sorodno pomanjkljivost opozarja Baskar, ki ugotavlja, da večvrstna etnografija daje prednost divjim in eksotičnim vrstam, kmetijske živali pa zapostavlja (2023). Domača reja prašičev tako ostaja neobravnavana z vidika veterinarizacije in biovarnostnih ukrepov, ki danes določajo njene pogoje, in brez etnografsko-vizualne obravnave.

Raziskavo bom izvedel s pomočjo treh teoretskih okvirjev: večvrstno skupinjenje (ang. *multispecies commoning*)², antropologije skrbi in kritične dediščinske študije. Vsi trije osvetljujejo neizogibne in med seboj povezane vidike vzreje krškopoljskega prašiča. Večvrstno skupinjenje označuje proces, v katerem ljudje, živali, rastline, okolje, znanje in institucije skupaj ustvarjajo ter vzdržujejo pogoje za skupno življenje (glej. Bresnihan, 2016a, 2016b; Singh, 2017; Nightingale, 2019). Koncept večvrstnega ustvarjanja skupnega bo pomagal razumeti širše povezave med ljudmi, prašiči, znanjem in pristojnimi institucijami (glej Bresnihan 2016; De Angelis 2017; Singh 2017; Nightingale 2019).³ Pasma⁴ skozi to prizmo ne bo razumljena kot vnaprej dana biološka enota. Prav nasprotno, razumljena bo kot proces nenehnega vzpostavljanja skozi odnose med ljudmi, živalmi, okoljem, znanjem, tehnologijami in institucijami, v katerih se hkrati oblikujeta njena konceptualna opredelitev in genetska sestava (glej Eriksson in Petitt 2020; Holloway et al. 2009, 2011; Petitt in Eriksson 2022;

² Za razliko od konceptov *more-than-human commons* (Bresnihan 2016) in *multispecies commons* (Baynes-Rock 2013) je *multispecies commoning* razmeroma nov izraz, uporabljen tudi na okrogli mizi na konferenci EASA 2026 (P152). Glagolnik *skupinjenje* (ang. *commoning*) poudarja procesualnost in dejavnosti, skozi katere se skupno vzpostavlja in vzdržuje, medtem ko posamostaljeni pridevnik *skupno* (ang. *the commons*) označuje tisto, kar je vzpostavljeno kot skupna lastnina.

³ Institucionalna mreža, ki skrbi za ohranjanje in reprodukcijo krškopoljskega prašiča, zajema Društvo rejcev krškopoljskih prašičev, Kmetijsko-gozdarski zavod Novo mesto, Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani oziroma Javno službo nalog genske banke v živinoreji ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

⁴ Kritično bom pregledal zoološko taksonomijo, kar mi bo pomagalo bolje razumeti posamezno vrsto ter njeno umeščanje in razvrščanje v širše taksonomske skupine.

Worboys, Strange in Pemberton 2018, 2022). Ob tem bom imel v mislih, da so prašiči s svojimi metaboličnimi procesi in etološkimi značilnostmi aktivni sooblikovalci tega procesa (Porcher 2011, 2014, 2017; Beldo 2017; Barua 2018, 2019; Fijn 2011; Lien 2015).

Drugi teoretski okvir bo skrb. Če večvrstno skupinjenje označuje širši proces vzpostavljanja skupnih pogojev življenja med rejci, prašiči ter materialnimi in institucionalnimi pogoji reje, skrb označuje vsakdanje delo, skozi katero se ti pogoji praktično vzdržujejo (Puig de la Bellacasa 2017; Bajič 2023: 115-118; za etnografske primere glej na primer Parreñas 2018; Hartigan 2017; Hilton 2025). Pri ohranjanju redkih pasem skrb obsega delo za vzdrževanje genetske raznovrstnosti, upravljanje reprodukcije, selekcijo in ustvarjanje pogojev za nadaljevanje populacije (Holloway et al. 2009, 2011; Gressier 2023, 2024, 2025; Nash 2024). Skrb vključuje tudi čustvene, telesne in etične odnose med ljudmi ter živalmi, ki se vzpostavljajo skozi vsakdanje delo, opazovanje, zdravljenje in odzivanje na potrebe posameznih živali (Despret 2004; Law in Mol 2008; Puig de la Bellacasa 2010, 2011, 2017). Ne nazadnje, skrb vključuje tudi odločanje o tem, katere živali bodo vključene v reprodukcijo, katere bodo iz nje izključene in katere bodo zaklane. Raziskava bo zato skrb v kontekstu vzreje obravnavala kot ambivalentno prakso, skozi katero se življenje hkrati ohranja, usmerja in končuje (Porcher 2011, 2017; Gressier 2024; Volpicella 2023, 2026).

Kot tretji teoretski okvir bom uporabil kritične dediščinske študije, ki mi bodo pomagale razumeti, kako sta krškopoljski prašič in njegova reja vpeta v predstave o lokalnem izvoru in dediščini ter zakaj obstaja težnja po ohranjanju pasme in določenih rejских praks (Smith 2006; Harrison 2013; Hafstein 2018). Raziskal bom, kako se pasma vzpostavlja kot dediščinska in avtohtona kategorija. Posebno pozornost bom namenil temu, kako različni akterji s pomočjo rodovnikov, genetskih podatkov, rejских praks, zgodovinskih pripovedi, javnih podpor, promocijskih praks in diskurzov ter prehranskih izdelkov, proizvajajo, utrjujejo ali izpodbijajo njeno avtohtonost (glej Weiss 2016). Raziskal bom, kako se živali, lokalno okolje, delo rejcev in kulturna vrednost pasme prevaja v tržno ovrednotene mesne izdelke, potrošniške predstave o kakovosti, ter lokalnosti (Grasseni 2017; Cañas Bottos 2020; Cañas Bottos in Simonsen 2024; Simonsen 2020, 2025). Kritična dediščinska perspektiva bo tako omogočila vpogled v to, kako se skozi vzrejo krškopoljskega prašiča ne ohranja samo populacija živali, temveč tudi predstave o lokalni zgodovini, avtohtonosti, kmečkemu načinu življenja in prihodnosti. Na ta način bom obravnaval tudi, kako te predstave vplivajo na to, kaj razumemo kot dediščino, ter kako oblikujejo idejne in znanstvene poglede nanjo.

Čeprav obstoječe raziskave obravnavajo rejske prakse, selekcijo, skrb, avtohtone pasme in dediščinske procese, je manj pozornosti namenjene povezavam med temi razsežnostmi pri ohranjanju konkretne živalske populacije. Doprinos raziskave bo v tem, da bom preučil, ali in kako se dediščina žive pasme vzpostavlja ne le skozi sklicevanje na njeno preteklost, temveč tudi skozi ustvarjanje pogojev za njen nadaljni obstoj. Na primeru krškopoljskega prašiča bom raziskal, kako odločitve o živalih, rodovnikih, strokovnih merilih, javnih podporah in tržnih pogojih vplivajo na to, katere živali, znanja in rejske prakse se prepoznavajo kot pomembne za prihodnost pasme.

2. Raziskovalna vprašanja in hipoteze

Spodaj bom opredelil tri osrednja raziskovalna vprašanja, ki mi bodo pomagala razumeti, dinamične procese, ki spremljajo vzrejo krškopoljskega prašiča. Sprašujem se, kako rejci, prašiči in pristojne institucije skupaj oblikujejo prihodnjo populacijo pasme, kako se pri tem prepletata skrb za živali in odločanje o njihovi reprodukciji ter smrti in kako krškopoljski prašič sploh postane lokalna in kulturna vrednota.

- a. Kako rejci, prašiči in pristojne institucije ustvarjajo in vzdržujejo pogoje, v katerih pasma sploh lahko obstaja?

Prvo vprašanje se nanaša na vzrejo kot skupno delo ljudi in živali. Zanima me, kako se skozi selekcijo, parjenje, izmenjavo plemenskih živali in vodenje rodovnikov oblikuje pasma. Raziskal bom, kdo in na kakšen način odloča o tem, kateri prašič se bo razmnoževal in po kakšnih merilih. V teh odločitvah se prepletajo presoje rejcev, zahteve rejskega programa in strokovna merila veterinarske službe ter genske banke. Prašiči pri tem niso zgolj predmet reje. Njihova rast, plodnost, zdravje in vedenje soustvarjajo pogoje, v katerih rejci delajo, in na ta način pogosto sami usmerjajo odločitve o tem, katera žival ostane v čredi in katera ne. Posebej me zanima, kje se sodelovanje med rejci, društvom rejcev krškopoljskega prašiča in institucijami zatakne. Nesoglasja glede meril, evidenc ali načinov reje kažejo, kaj iz skupnega dela izpade: katere živali se izločijo, katera znanja rejcev ostanejo nepriznana in katere oblike reje se ne uvrstijo v uradni okvir ohranjanja pasme. Na ta način bom raziskal tako tacitno védenje rejcev kot tudi razmerja moči, ki se ob tem ustvarjajo.

- b. Kako se v vsakdanjih rejskih praksah prepletajo skrb za živali, odločitve o njihovem razmnoževanju, izločanju, zakolu ter strokovno znanje?

Drugo vprašanje obravnava skrb kot ambivalentno prakso. Raziskal bom, kako rejci prepoznavajo potrebe, značaje in zdravstveno stanje posameznih živali ter kako svoje tacitno znanje povezujejo z rodovniškimi podatki, genetskimi ocenami in veterinarskimi priporočili. Zanima me, ali se v tem stiku merila skrbi lahko tudi razhajajo. Predvsem me zanima, kako rejci utemeljujejo odločitve o selekciji, izločanju in zakolu ter kako usklajujejo čustveno navezanost na posamezne živali z gospodarskimi pogoji reje (na primer s stroški krme, tržnimi cenami, subvencijami) in s potrebo po nadaljevanju populacije. Na ta način bom odprl tudi etična in moralna vprašanja, ki so del vsakdanjega življenja rejcev in rejk. Predvsem skozi to vprašanje se bom metodološko oprl na vizualno antropologijo.

- c. Kako krškopoljski prašič postaja avtohtona pasma in dediščinska kategorija ter kaj ta vrednost pomeni v praksi, pri reji, javnih podporah in prodaji izdelkov?

Zadnje vprašanje obravnava dediščino kot proces, v katerem nekatere živali, krvne linije, vedenja in načini reje veljajo za vredne ohranjanja, drugi pa ne. Zanima me, kdo odloča o tem, da je pasma avtohtona in dediščinska, ter po katerih merilih. S tem je povezano vprašanje, katere zgodovinske pripovedi, kraji in rejske prakse se pri tem izpostavljajo in katere ostajajo v ozadju. Prav tako me zanima, kako se ta vrednost prevaja v konkretne dokumente in blago, torej kako se dediščinski pomen pasme povezuje z rodovniki, genetskimi podatki, rejskim programom in javnimi podporami ter kdo ima od tega korist ali pa škodo (na primer prekomerna birokratizacija kmetov). Ne nazadnje me zanima še trg. Sprašujem se, kako se živali, lokalno okolje in delo rejcev prevedejo v meso, izdelke, oznake kakovosti in potrošniške predstave o lokalnem.

3. Metodologija

Predlagana raziskava temelji na kombiniranem metodološkem pristopu, ki sloni na kvalitativni metodi, a jo mestoma dopolnujem z analizo dostopnih kvantitativnih podatkov. Osredotočil se bom predvsem na člane Društva rejcev krškopoljskega prašiča.⁵ Terensko delo, v okviru katerega sem doslej obiskal šest kmetij, med njimi obe izvorni kmetiji krškopoljskega prašiča, obiskal Kmetijsko-gozdarski zavod Novo mesto ter izvedel javno predavanje na srečanju prašičerejcev v okviru kmetijskega sejma AGRA v Gornji Radgoni, bo v največji meri usmerjeno v Posavje.⁶ Dolgotrajnejše etnografsko delo bo potekalo predvsem na dveh kmetijah, ki se ukvarjata z vzrejo krškopoljskega prašiča, dopolnjevali pa ga bodo obiski rejskega društva, strokovnih in

⁵ Društvo šteje približno 120 članov.

⁶ Vzreja krškopoljskega prašiča je sicer razpršena po vsej Sloveniji, a skoncentrirana v Posavju.

svetovalnih ustanov, veterinarskih služb ter izbranih prodajnih in predelovalnih prizorišč. Sodelovanje v raziskavi bo temeljilo na informiranem soglasju, občutljivi podatki bodo anonimizirani, za uporabo avdiovizualnega gradiva pa bo pridobljeno ločeno soglasje.

Osrednja kvalitativna metoda bo dolgotrajno opazovanje z udeležbo, posebna metodološka prednost raziskave pa bo tudi vizualna etnografija. S sodelovanjem pri vsakdanjih opravilih, kot so hranjenje, čiščenje, urejanje nastanitve, spremljanje prasitev in vodenje rejskih evidenc, bom preučeval utelešeno znanje rejcev, njihove presoje o živalih ter ritme dela skozi sezonske in reprodukcijske cikle (Grasseni 2007). Vizualna etnografija bo podrobneje osredotočena na dve kmetiji: na eno od domnevno izvornih kmetij krškopoljskega prašiča v okolici Krškega ter na eno večjih kmetij v bližini Slovenskih Konjic, ki se ukvarja izključno z vzrejo te pasme. Prednost avdiovizualne dokumentacije vidim predvsem v možnosti beleženja telesnih gest, tehničnih opravil, časovnosti dela, prostorskih ureditev in oblik skrbi, ki jih je težko zajeti zgolj z intervjuji ali terenskimi zapiski (Collier in Collier 1986; MacDougall 2006; Pink 2021).

Izbrane posnetke bom uporabljal tudi v video-spodbujenih pogovorih z rejci (Harper 2002; Banks in Zeitlyn 2015). Video bo tako predvsem orodje opazovanja, analize in skupne interpretacije, ne pa vnaprej določen končni produkt raziskave. Poleg terenskega dnevnika bom vodil tudi snemalni dnevnik, v katerem bom beležil okoliščine snemanja, izbiro prizorov, razloge za snemanje ali njegovo opustitev, odzive sodelujočih in prašičev ter sprotne refleksije o vplivu kamere na odnose in dogajanje na terenu. Tako bo mogoče avdiovizualno gradivo analizirati ne le kot dokumentacijo, temveč tudi kot rezultat konkretnih odnosov, odločitev in omejitev, ki nastajajo v procesu raziskovanja. Vizualna etnografija pri tem ne bo zgolj metoda dokumentiranja, temveč način spoznavanja, ki bo sooblikoval raziskovalni proces in odprl vprašanja o možnostih večvrstne vizualne etnografije.

Izvedel bom tudi polstrukturirane intervjuje z rejci, člani njihovih gospodinjstev, predstavniki rejskega društva, zootehniki, genetiki, veterinarji, kmetijskimi svetovalci, predelovalci in drugimi pomembnimi akterji. Raziskava bo podrobneje spremljala tudi dva plemenska merjasca ter njuni poti skozi procese selekcije, razmnoževanja, zdravljenja in premestitev. S tem bom lahko sledil, kako se pasma oblikuje ne le skozi diskurze in institucionalne kategorije, temveč tudi skozi konkretna živalska telesa, njihove reproduktivne sposobnosti, zdravstvena stanja in premike med kmetijami. Analiza dokumentarnega gradiva bo vključevala rejske programe, rodovnike in druge evidence, genetska in zdravstvena poročila, pravila o subvencijah ter promocijsko gradivo.

Kvalitativna opažanja bom po potrebi dopolnjeval z dostopnimi kvantitativnimi podatki o krmi, prirastu, reprodukciji, zdravju živali in ravnanju z gnojem. Pri tem me ne bodo zanimale le njihove vrednosti, temveč predvsem načini, kako ti podatki nastajajo, kdo jih beleži in razlaga ter kako se prevajajo v konkretne rejske odločitve. Zbrano gradivo bom analiziral tematsko in relacijsko, s poudarkom na procesih oblikovanja pasme, režimih skrbi, razmerjih med utelešenim in kodificiranim znanjem, metaboličnem delu ter predstavah o prihodnosti reje.

3. Izvedbeni načrt

1. Priprava raziskava, študij literature in virov: oktober, 2025 do avgust, 2026
2. Pilotno terensko delo in izbor primerov: oktober, 2025 do avgust, 2026
3. Glavno etnografsko terensko delo: oktober, 2026 do oktober, 2027, dodatno še 2028
4. Analiza gradiva in rezultati: november 2028
5. Pisanje naloge: marec 2028 do december 2028
6. Dokončanje in zagovor doktorske disertacije: maj 2029

4. Predvidena literatura

- Arregui, A. G. (2023). Reversible pigs: Rewilding, feral swine and the ontologies of interspecies conflict. *American Ethnologist*, 50(1).
- Bajič, B. (2023). Skrb za krhke krajine: krajina, skupnost in (ne)spremenljivost na Solčavskem. *Traditiones*, 52(1), 109–137.
- Banks, M., in Zeitlyn, D. (2015). *Visual Methods in Social Research* (2. izd.). SAGE.
- Barua, M. (2018). Animal work: Metabolic, ecological, affective. *Society for Cultural Anthropology, Fieldsights*, 26. julij 2018.
- Barua, M. (2019). Animating capital: Work, commodities, circulation. *Progress in Human Geography*, 43(4), 650–669.
- Baskar, B. (2023). Mesto kmetijskih živali v »večvrstni etnografiji«. *Svetovi/Worlds*, 1(2), 16–32.
- Batorek Lukač, N., Tomažin, U., Škrlep, M., Kastelic, A., Poklukar, K., in Čandek-Potokar, M. (2019). Krškopoljski prašič (Krškopolje pig). V M. Čandek-Potokar in R. Nieto (ur.), *European Local Pig Breeds – Diversity and Performance: A Study of Project TREASURE*. IntechOpen.
- Baynes-Rock, M. (2013). Life and death in the multispecies commons. *Social Science Information*, 52(2), 210–227.

- Beldo, L. (2017). Metabolic labor: Broiler chickens and the exploitation of vitality. *Environmental Humanities*, 9(1), 108–128.
- Blanchette, A. (2020). *Porkopolis: American Animality, Standardized Life, and the Factory Farm*. Duke University Press.
- Bogataj, J. (2017). *Ni ga tiča čez prašiča! Kultura kolin na Slovenskem*. Rokus Klett.
- Bresnihan, P. (2016). *Transforming the Fisheries: Neoliberalism, Nature, and the Commons*. University of Nebraska Press.
- Brož, L., Arregui, A. G., in O'Mahony, K. (2021). Wild boar events and the veterinarianization of multispecies coexistence. *Frontiers in Conservation Science*, 2, 711299.
- Brož, L., Keck, F., in Weich, K. (2023). Veterinary anthropology: Samples from an emerging field. *Frontiers in Veterinary Science*, 10, 1053256.
- Cañas Bottos, L., in Simonsen, J. K. (b.n.l.). *The Making of Pasturing Pigs* [raziskovalni projekt]. Institutt for geografi og sosialantropologi, NTNU.
- Cañas Bottos, L. (2020). Race and process: Certifying Iberian pigs and invisibilising humans. *Norsk antropologisk tidsskrift*, 30(3–4), 258–273.
- Cañas Bottos, L., in Simonsen, J. K. (2024). Un triángulo de cerdos, encinas y humanos: La emergencia natural del cerdo ibérico en la España Moderna. V S. M. Cruzada in O. González-Abrisketa (ur.), *Animales y antropología: Etnografías más que humanas en España* (str. 225–244). Editorial CSIC.
- Collier, J., Jr., in Collier, M. (1986). *Visual Anthropology: Photography as a Research Method* (razširjena izd.). University of New Mexico Press.
- Crawford, P. I., in Pinholt, J. (rež.). (2012). *Feeding the Pigs* [etnografski film, 5 min]. Intervention Press. Film je nastal v okviru Reef Islands Ethnographic Film Project na Salomonovih otokih, premierno predvajan na 32. mednarodnem festivalu NAFA v Tromsu leta 2012.
- De Angelis, M. (2017). *Omnia sunt communia: On the Commons and the Transformation to Postcapitalism*. Zed Books.
- Despret, V. (2004). The body we care for: Figures of anthropo-zoo-genesis. *Body & Society*, 10(2–3), 111–134.
- Društvo rejcev krškopoljskih prašičev. (2025). *Rejski program za avtohtono pasmo krškopoljski prašič*. Brežice.
- Eilenberg, M., in Cons, J. (2025). Anticipatory vectors: The politics and poetics of non-domesticated pigs in Denmark and Texas. V *Fences and Biosecurity*. Helsinki University Press.
- Emond, P., Bréda, C., in Denayer, D. (2021). Doing the "dirty work": How hunters were enlisted in sanitary rituals and wild boars destruction. *Anthropozoologica*, 56(6).
- Eriksson, C., in Pettitt, A. (2020). Designing cattle: The social practice of constructing breeds. *Anthrozoös*, 33(2), 175–190.
- European Association of Social Anthropologists (EASA). (2026). *P152: Commoning life in a polarised world: Multispecies perspectives on conservation, subsistence, and repair* [konferenčni panel; vodji F. Krause in T. Richardson]. EASA2026, Poznań, 21.–25. julij 2026.

- Evans, N., in Yarwood, R. (2000). The politicization of livestock: Rare breeds and countryside conservation. *Sociologia Ruralis*, 40(2), 228–248.
- Fijn, N. (2011). *Living with Herds: Human–Animal Coexistence in Mongolia*. Cambridge University Press.
- Fleischman, T. (2016). "A plague of wild boars": A new history of pigs and people in late 20th century Europe. *Antipode*, 49(4).
- Fleischman, T. (2020). *Communist Pigs: An Animal History of East Germany's Rise and Fall*. University of Washington Press.
- Fleischmann, L. (2025). Veterinary fencing in Eastern Germany: The more-than-human borderlands of African swine fever. V *Fences and Biosecurity*. Helsinki University Press.
- Friese, C. (2013). *Cloning Wild Life: Zoos, Captivity, and the Future of Endangered Animals*. New York University Press.
- Godina Golija, M. (2014). Hrana in praznovanja: Meso in mesne jedi v prazničnih jedilnih obrokih na Slovenskem. *Etnolog*, 24(75), 59–79.
- Golež Kaučič, M. (2025). Home pig slaughter, or, the redefinition of tradition and the industrial holocaust. V M. Golež Kaučič in S. Babič (ur.), *Animals in Focus / Živali v žarišču* (str. 114–166). Založba ZRC.
- Goodale, J. C. (1985). Pig's teeth and skull cycles: Both sides of the face of humanity. *American Ethnologist*, 12(2), 228–244.
- Grasseni, C. (2004). Skilled vision: An apprenticeship in breeding aesthetics. *Social Anthropology*, 12(1), 41–55.
- Grasseni, C. (2005). Designer cows: The practice of cattle breeding between skill and standardization. *Society & Animals*, 13(1), 33–50.
- Grasseni, C. (ur.). (2007). *Skilled Visions: Between Apprenticeship and Standards*. Berghahn Books.
- Grasseni, C. (2017). *The Heritage Arena: Reinventing Cheese in the Italian Alps*. Berghahn Books.
- Gressier, C. (2021). Bovine bloodlines. *Anthropology News*.
- Gressier, C. (2023). Mutualism on Australian heritage breed farms. *Anthropology Today*, 39(1), 11–14.
- Gressier, C. (2024). Blood ties: Kinning and killing on Australian heritage breed farms. V N. Fijn in M. Kavesh (ur.), *Nurturing Alternative Futures: Living with Diversity in a More-than-Human World* (str. 15–32). Taylor & Francis.
- Gressier, C. (2025). *Saving Heritage Breeds: A Love Story*. UWA Publishing.
- Guthman, J. (2014). *Agrarian Dreams: The Paradox of Organic Farming in California* (2. izd.). University of California Press.
- Hafstein, V. T. (2018). *Making Intangible Heritage: El Condor Pasa and Other Stories from UNESCO*. Indiana University Press.
- Haraway, D. (2008). *When Species Meet*. University of Minnesota Press.

- Harper, D. (2002). Talking about pictures: A case for photo elicitation. *Visual Studies*, 17(1), 13–26.
- Harrison, R. (2013). *Heritage: Critical Approaches*. Routledge.
- Hartigan, J., Jr. (2017). *Care of the Species: Races of Corn and the Science of Plant Biodiversity*. University of Minnesota Press.
- Harvey, D. (2003). *The New Imperialism*. Oxford University Press.
- Healey, C. J. (1985). Pigs, cassowaries, and the gift of the flesh: A symbolic triad in Maring cosmology. *Ethnology*, 24(3), 153–165.
- Hilton, A. (2025). Visceral love and more-than-human interembodiment: Olive trees as sentient kin in Sicily. *Social Science & Medicine*.
- Holloway, L., Morris, C., Gilna, B., in Gibbs, D. (2009). Biopower, genetics and livestock breeding: (Re)constituting animal populations and heterogeneous biosocial collectivities. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 34(3), 394–407.
- Holloway, L., Morris, C., Gilna, B., in Gibbs, D. (2011). Choosing and rejecting cattle and sheep: Changing discourses and practices of (de)selection in pedigree livestock breeding. *Agriculture and Human Values*, 28(4), 533–547.
- Jespersen, A. R. B., in Harrison, A. P. (2025). The boar next door: Vigilant fencing in suburban Berlin. V *Fences and Biosecurity*. Helsinki University Press.
- Kirksey, S. E., in Helmreich, S. (2010). The emergence of multispecies ethnography. *Cultural Anthropology*, 25(4), 545–576.
- Kohn, E. (2013). *How Forests Think: Toward an Anthropology Beyond the Human*. University of California Press.
- Kossakovsky, V. (rež.). (2020). *Gunda* [dokumentarni film]. Sant & Usant.
- Kotnik, F. (1943). *Slovenske starosvetnosti*. Svet.
- Kozorog, M. (2025). Wildlife fencing as resistance from below: A case from the Slovenian borderland. V *Fences and Biosecurity* (str. 97–128). Helsinki University Press.
- Kuret, N. (1989). *Praznično leto Slovencev*. Družina.
- Landecker, H. (2013). Post-industrial metabolism: Fat knowledge. *Public Culture*, 25(3), 495–522.
- Landecker, H. (2019). A metabolic history of manufacturing waste: Food commodities and their outsides. *Food, Culture & Society*, 22(5), 530–547.
- Law, J., in Mol, A. (2008). The actor-enacted: Cumbrian sheep in 2001. V C. Knappett in L. Malafouris (ur.), *Material Agency: Towards a Non-Anthropocentric Approach* (str. 57–77). Springer.
- Lien, M. E. (2015). *Becoming Salmon: Aquaculture and the Domestication of a Fish*. University of California Press.
- Lorimer, J. (2015). *Wildlife in the Anthropocene: Conservation after Nature*. University of Minnesota Press.
- MacDougall, D. (2006). *The Corporeal Image: Film, Ethnography, and the Senses*. Princeton University Press.

- MacDougall, D. (2022). *The Art of the Observer: A Personal View of Documentary*. Manchester University Press.
- Mc Loughlin, E. (2021). Knowing cows: Transformative mobilizations of human and non-human bodies in an emotionography of the slaughterhouse. *Anthropology and Humanism*, 46(1).
- Minnich, R. G. (1979). *The Homemade World of Zagaj: An Interpretation of the "Practical Life" among Traditional Peasant-Farmers in West Haloze – Slovenia, Yugoslavia*. University of Bergen, Department of Social Anthropology.
- Minnich, R. G. (1987). Koline kot darilo in izražanje identitete v slovenski kmečki družini. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva*, 27(3–4), 115–122.
- Mrvič, R., in Poljak Istenič, S. (2025). Podoba prašiča v slovenskem pregovornem izročilu na razkrižju vrednosti in vrednot. *Glasnik SED*, 65(2), 80–93.
- Nash, C. (2024). Valuing difference: How breed matters for animal lives and relations. *Environment and Planning E: Nature and Space*, 7(2), 702–719.
- Nightingale, A. J. (2019). Commoning for inclusion? Commons, exclusion, property and socio-natural becomings. *International Journal of the Commons*, 13(1), 16–35.
- Ogden, L. A., Hall, B., in Tanita, K. (2013). Animals, plants, people, and things: A review of multispecies ethnography. *Environment and Society*, 4(1), 5–24.
- Onofrei, A. (2017). *Pig rearing, killing and consumption: The healing effects of multispecies engagement for the communities of Ilva Mică and Prundu Bârgăului* [doktorska disertacija, University of Exeter].
- Palmer, L. (2021). Pigs, people and place: Multispecies care and sacrifice on island Timor. *The Australian Journal of Anthropology*, 32(S1).
- Parreñas, J. S. (2018). *Decolonizing Extinction: The Work of Care in Orangutan Rehabilitation*. Duke University Press.
- Pavković, T. (2026a). Breeding nationalism: Conceiving the native breeds. *Traditiones*, 55(1), 53–67.
- Pavković, T. (2026b). Razvoj koncepta pasme in pasemskega razvrščanja goveda na Kranjskem v 19. stoletju. *Filozofski vestnik*, 46(1), 153–179.
- Petitt, A., in Eriksson, C. (2022). Breeding beyond bodies: Making and 'doing' cattle. *Society & Animals*, 30(1), 108–126.
- Pink, S. (2021). *Doing Visual Ethnography* (4. izd.). SAGE.
- Porcher, J. (2011). The relationship between workers and animals in the pork industry: A shared suffering. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 24(1), 3–17.
- Porcher, J. (2014). The work of animals: A challenge for social sciences. *Humanimalia*, 6(1), 1–9.
- Porcher, J. (2017). *The Ethics of Animal Labor: A Collaborative Utopia*. Palgrave Macmillan.
- Puig de la Bellacasa, M. (2010). Ethical doings in naturecultures. *Ethics, Place & Environment*, 13(2), 151–169.

- Puig de la Bellacasa, M. (2011). Matters of care in technoscience: Assembling neglected things. *Social Studies of Science*, 41(1), 85–106.
- Puig de la Bellacasa, M. (2017). *Matters of Care: Speculative Ethics in More Than Human Worlds*. University of Minnesota Press.
- Radin, J. (2017). *Life on Ice: A History of New Uses for Cold Blood*. University of Chicago Press.
- Rappaport, R. A. (1968). *Pigs for the Ancestors: Ritual in the Ecology of a New Guinea People*. Yale University Press.
- Ritvo, H. (1992). *The Animal Estate: The English and Other Creatures in the Victorian Age*. Harvard University Press.
- Schultz-Figueroa, B. (2022). Multispecies documentary: Cow and the animal as sociopolitical subject. *Film Quarterly*, 75(4), 47–52.
- Simonsen, J. K. (2020). Skogsbeitets konge, 100% naturlig og menneskets respektfulle hånd: Om industrialiseringen av iberisk svinekjøtt og kulturelle konfigureringsgrisen og eikeskogsbeitene i sørvestlige Spania. *Norsk antropologisk tidsskrift*, 30(3–4), 234–257.
- Simonsen, J. K. (2025). Matfestival som «oppsvulming» av aspekter ved hverdagen: Anslag til en Handelsmansk analyse av «Spekeskinkens Dag» i Monesterio, Spania. *Norsk antropologisk tidsskrift*, 36(2–3), 175–193.
- Smith, L. (2006). *Uses of Heritage*. Routledge.
- Strathern, A. (1971). *The Rope of Moka: Big-Men and Ceremonial Exchange in Mount Hagen, New Guinea*. Cambridge University Press.
- Strathern, M. (1988). *The Gender of the Gift*. University of California Press.
- Tamminen, S. (2019). *Biogenetic Paradoxes of the Nation: Finncattle, Apples, and Other Genetic-Resource Puzzles*. Duke University Press.
- Thiemann, A. (2024). *How pigs make politics in Serbia*. Rootling.
- Tsing, A. L. (2015). *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. Princeton University Press.
- Volpicella, D. (2023). *Native, Heritage and Rare Breed Poultry Farming in Italy and Australia: A Degrowth Solution for Alternative Futures?* [doktorska disertacija, The University of Western Australia].
- Volpicella, D. (2026). Breeding, killing, caring: Multispecies commoning and the repair of shared life among rare poultry farmers [konferenčni prispevek]. Panel P152, EASA2026, Poznań, 21.–25. julij 2026.
- von Essen, E., idr. (2023). The many boar identities: Framing wild boar in European policy and practice. *Journal of Environmental Planning and Management*.
- Weiss, B. (2016). *Real Pigs: Shifting Values in the Field of Local Pork*. Duke University Press.
- Worboys, M., Strange, J.-M., in Pemberton, N. (2018). Breeding and breed. V H. Kean in P. Howell (ur.), *The Routledge Companion to Animal-Human History* (str. 393–421). Routledge.
- Worboys, M., Strange, J.-M., in Pemberton, N. (2022). *The Invention of the Modern Dog: Breed and Blood in Victorian Britain*. Johns Hopkins University Press.

Youatt, R. (2015). *Counting Species: Biodiversity in Global Environmental Politics*. University of Minnesota Press.

Žan, M., Bojkovski, D., in Flisar, T. (2025). Financial support measures for endangered local (autochthonous) livestock breeds in Slovenia. *Danubian Animal Genetic Resources*, 10(2).